

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн органы

1925 чылда
үлдээлтигин

1963 ч.
ЯНВАРЬ
29
вторник
№ 24 (5428).

Өртөө 2 көп,

1963 чылда Тыва АССР-нин улус ажил-агыйын хөгжүдеринин күрүнө планынын дугайында

Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың
Хоойлузу

Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың Дээди Сөвөдийн доктаадыры болза:

- 1. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделинин белеткээни 1963 чылда Тыва АССР-нин улус ажил-агыйын хөгжүдеринин Күрүнө планын чүдүлдү деп көөр.
- 2. 1963 чылда Тыва АССР-нин улус ажил-агыйын хөгжүдеринин Күрүнө планынын талазы-биле Дээди Советтин Бюджет комиссиянын кылган түнчелин болгаш Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн сессиязынга депутаттар-

нын киргилген саналдарын болгаш демдегледерин тодартып көөрүн болгаш ол дугайында чогуур шиптирлерин хулаас алырын Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделинге дагзыр.

Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн Президиумунун даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.
Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн Президиумунун секретары Г. ИВАНОВ.
Кызыл хоорай
1963 чылдын январь 25.

1963 чылда Тыва АССР-нин күрүнө бюджетинин дугайында

Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың
Хоойлузу

Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың Дээди Сөвөдийн доктаадыры болза:

- 1 чүүл. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделинден кийрип келгени 1963 чылда Тыва АССР-нин Күрүнө бюджетин Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн бюджет комиссиязынын саналдап кийрип өскерилгелери-биле орулгалар болгаш чарыгдалар талазын 30663 мун рубль түнге бадылаар.
- 2 чүүл. 1963 чылда Тыва АССР-нин Күрүнө бюджетинге акшаландырышкынын дараазында чарыгдалдарын доктаадыр:
  - Улус ажил-агыйынга 7679,62 мун рубль.
  - Социал-культура албан черлеринге 21612,31 мун рубль.
  - Күрүнө өргөдөлгө органынганга 1157 мун рубль.
  - Өске чарыгдалдарга 214,07 мун рубль.
- 3 чүүл. 1963 чылда АССР-нин республика бюджетин орулгалар болгаш чарыгдалар талазы-биле 12423,41 мун рубль түнге бадылаар.
- 4 чүүл. 1963 чылда районнардын болгаш Кызыл хоорайнын бюджеттерин орулгалар талазы-биле 18239,59 мун рубль түнге доктаадыр, оон иштинде:

Чондан олча азык үндүрүү	Көдээ ажил-агый үндүрүү	кооперациядан олча-ажык үндүрүү	колхозтардан олча азык үндүрүү	мыш орул-газындан	Саарылга үндүрүдөн
Барыын-Хемчик	100	100	100	100	100
Чөөн-Хемчик	100	100	100	100	100
Каа-Хем	100	100	100	100	100
Өвүр	100	100	100	100	100
Бий-Хем	100	100	100	100	100
Тандына	100	100	100	100	100
Тес-Хем	100	100	100	100	100
Тожу	100	100	100	100	100
Улуг-Хем	100	100	100	100	100
Кызыл хоорай	100	100	100	100	79

6 чүүл. 1963 чылда АССР-нин улус ажил-агыйын хөгжүдеринин планы-биле көрдүгөн хемчеглерин акшаландырышкынын хандыры-биле республика бюджетини хөргөнген районнар бюджеттеринге бээр дотацияны ааанда түңкөргө доктаадыр:

- Барыын-Хемчикте 1588,40 мун рубль.
- Чөөн-Хемчикте 1543,78 "
- Каа-Хемге 424,05 "
- Өвүрге 504,89 "
- Бий-Хемге 203,21 "
- Тандына 562,47 "
- Тес-Хемге 947,68 "
- Тожу 266,44 "
- Улуг-Хемге 1556,62 "

7 чүүл. 1963 чылда Тыва АССР-нин Күрүнө бюджетинин талазы-биле Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн

хораайнын бюджеттерин орулгалар талазы-биле 10642,05 мун рубль, чарыгдалар талазы-биле 18239,59 мун рубль түнге доктаадыр, оон иштинде:

Орулгалар	Чарыгдалар
Барыын-Хемчиктин	1000,42
Чөөн-Хемчиктин	847,22
Каа-Хемнин	585,70
Өвүрүн	140,97
Бий-Хемнин	1044,09
Тандынын	801,66
Тес-Хемнин	415,46
Тожун	212,18
Улуг-Хемнин	604,07
Кызыл хоорайнын	4990,28

5 чүүл. 1963 чылда күрүнө үндүргүлгөдөр районнардын болгаш Кызыл хоорайнын бюджеттеринге шилчидгелерин ааанда хемчеглерин хуулар-биле бадылаар:

Чондан олча азык үндүрүү	Көдээ ажил-агый үндүрүү	кооперациядан олча-ажык үндүрүү	колхозтардан олча азык үндүрүү	мыш орул-газындан	Саарылга үндүрүдөн
Барыын-Хемчик	100	100	100	100	100
Чөөн-Хемчик	100	100	100	100	100
Каа-Хем	100	100	100	100	100
Өвүр	100	100	100	100	100
Бий-Хем	100	100	100	100	100
Тандына	100	100	100	100	100
Тес-Хем	100	100	100	100	100
Тожу	100	100	100	100	100
Улуг-Хем	100	100	100	100	100
Кызыл хоорай	100	100	100	100	79

Бюджет комиссиязынын кылган түнчелерин база олмышка Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн сессиязынга депутаттарын кийригген саналдарын болгаш демдегледерин өөренип көөрүн болгаш ол дугайында чогуур шиптирлерин хулаас алырын Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделинге дагзыр.

8 чүүл. Улус ажил-агый планынын өскерилгелеринден үнүп болур тодартылашкынын Кызыл хоорайнын болгаш районнардын бюджеттеринге 1963 чылда кийригген Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделинге дагзыр.

Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн Президиумунун даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.
Тыва АССР-нин Дээди Сөвөдийн Президиумунун секретары Г. ИВАНОВ.
Кызыл хоорай 1963 чылдын январь 25.

„Марс-1“ ужудуушкунда

Планеталар аразының «Марс-1» деп, автоматтык станцияы Марс планетаже ужудуушкунун үш ай хире үргүзүлгөн келген. Ол үчүнчү дүрүндүгү ужудуушкунунун доктуураалыгы 230 миллион километр хире хемчээлдэ өрткөн болгаш Черден 43 миллион километр ирап чоруткан.

«Марс-1» деп станцияның Черден ираарының дүргени доктаамап өзүп турар. Бир эвес Чердин салдар чедирининг кавызына үчүп уеде станцияның ираарының дүргени секундада 4 километр хире турган болза, амгы уеде ол дүргөдөлгө секундада 10,2 километрге дек. Чер биле станцияның аразы аажок ирай берген, ичкылаш радио мезгелерининг станция чедери болгаш дээр кедери дыкка иргүзүлгөлдөг болуп: 4 минута 47 секунда чедип турар, ичкылаш хереден радио мезгелин Айдан алырына 2-ден бичин-е хөй секунда вегеттир болгай.

Станция-биле доктаамап болгаш бжыг радио харылаазын чорудуп турар. Черге хулаас алынган телеметрикти мезгелеринг көрүзүп турары-биле алдырга, станцияда температура болгаш бажышкын бердинге хемчээлдерде турар турар: температура Цельсийге 15-тен 20 чедир градустары, бажышкын моңун сугуу кооразың 850 миллиметр болуп турар. «Марс-1» деп станция биле хунуң аразында хемчээлдэ улгайып турарының уламы-биле чырыттынышкын илергей бичелзеп болгаш оң-

биле чергелештир хун батареяларының тогу кудулаан. Ындыг болган төлөөде ужудуушкунуң программаны багууар, хун батареяларының элекметтерининг болуктерин чергелешкек улажышкынче шилчидерин аарының 5-ге кылган.

Ужудуушкунуң агазында бээр «Марс-1» деп станция-биле радио харылааларының 50 ажыг сезималары чоруткан. Станцияже 10000 ажыг командаларын дамычтан. Радиотелеметриктг системаның дузаы-биле улам хемчээлдэ өртем-техниктиг информацияны алган.

Ол шилчиделеринг баштайгы мезгелерин амгы уеде дыйканча туруп болур. Ылаңгыя планеталар аразының делгеминде космос херелдерининг күженишкениниң «Марс-1» деп станцияның ужудуушкунуң үезинде хемчээп көөрге, совет космос ракеталарының 1959 чылда күсеткени хемчээшкени-биле деңгээрге, өзүн каш он-он хууларга улгатканы илерзан. Ол чорук болза амгы уеде хунуң иденкейлиг салдар чедир чорунуң өзөш болуп турары-биле холбашкан. Станцияның ужудуушкунуң чорудулаанына космос херелдерининг күженишкениниң база-ла улгайып турары эскерттир.

Чериниң июңтунган газтыг казы 20 муң километр чыгым бедиктерге чедир чаттылып үчүн дээрдин чорунуң космос делгеминде плазмаларын шилчидээр чоруктар бадыткан.

Совет өртемденерининг аяктыкы, окталымшыкыныг кезектеринг эң-ен даштык куржаа турар турары база катап бадыткатынган. Ол куржаа-да геоматинтиг шөл-биле хаара тырттырган кезектеринг нинти сагы болгаш оларныг мөөңиттингенге черге өзүн чоок турар турар радиациялыг куржаларынага болаарга дыкка хөй болуп турары демдегелеттинген.

Метеоролук кезектерин (граммын миллиардакка хуваганыныг бир кезээден улук массаларыг) делгемдеп турган чорук черден 40-50 муң километр чедир хемчээлдэ метеоролук буюмделеринг аажок хөйүп көрүскен. Ындыг массалыг кезектеринг саны бедик хемчээлдерде өзөөзына демдегелеттинген.

«Марс-1» деп станциядан алган өртем информацияның амгы уеде ажилдап кылып, мык өөринп көрүп турар.

Литва ГРЭС-тин тудугжуларынга байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Литва ГРЭС-тин тудугжуларына байыр чедиришкени

Д. Михайловтуң бригаданың чедишкени

Эш Н. С. Хрушев «Туймазабур-нефть» трестин № 1 өрүмнөөр конторазынын өрүмнөөр мастери Дмитрий Иванович Михайловка болгаш ол өрүмнөөр бригаданың бүгү ажал-чыннарына байырлыг чагааны чоруткан.

Эртен чылда мурнакты коллектив нефтилги черлерин 40 муң ажыг метр өрүмпөп, ол ооналаларын 18 муң метр ажыг күсеткен. Күрүнениң 300 муң рубль ачка-хөрөнгилери камнап аддыман.

Чеди чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Эш Н. С. Хрушев чоруткан чагаанына бригаданың удурутчузу Д. Михайлов бригада катнаар ажилдааны, ол хире бедик көргүзүлгөдөрлөри катнап чедип алганын, өрүмнөкчилерге күш-ажыктыг бүдүртүүчүлүгүн өстүрүлгө кайы хире улук курлавырлар барын дыйнадып турар.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

Чети чыл планын хуусаа бетинде күсөдиринегистин чуртуустан нефть болгаш газ үлөтүрүлгө өрүмнөөр бүдүрүлгөлериң коллективтери кайы хире өзгөртүшкөн аргалары болуп турары сиреринг бригаданың ажалынын үлөтөргө чүгүл.

ВАКСМ ТӨП КОМИТЕДИНДЕ

Чаа тудугларга—шалыпчы темпилер

1963 чылда үлөтүрүлгө болгаш транспорттуң чүгүл объектилерининг тудууанда комсомол организацияларының шевиниң дугайында айтырыгыны ВЛКСМ Төп Комитетинде чулгаалжып көргөн. Доктаалда демдегелерин турары болза Ленин комсомол, бүгү совет аймактар СЭКП-ниң XXII съездининг төгүлдү шиптирлерин амдыраага боттандырбышаан, чеди чылдың дөртүк чылында үлөтүрүлгө болгаш транспорттуң 155 улуг бүдүрүлгөлөрүн тудууарга иленилгелерин кийришкен. Бүгү-эвилелдин комсомолчу шалыпчы тудугларына 120 ажыг улук үлөтүрүлгө объектилерин ажилдапта кийришкен. Новосибирскинин химия комбинатының болгаш Невинномысскийнин азот-туз заводунун, Черкасскийнин болгаш Черновскийнин кызыл маа база синтетиктиг волоконуң заводдарының аймактары, Череповец-Новотуркский, Новолипецкий болгаш Кирово-Рогта металлургия заводтарында дөрт улуг домна суугулары, Ждановский Илья дитый металлургия заводунда, Орск-Халиловский металлургия комбинатында прокат станынын ажилдапта, кийриген кара металлургия бүдүрүлгөлөрүнүн анык тудугжулары өң ажилдап, Братск ГЭС-тиң тудугжуларының аныктар коллективни күш-ажыкчы улук тилегелерин чеди алган: чеди чылдың ол улуг ГЭС-нин база ады турбиналары чуртка үлөтүрүп тогу берип эгелзеп.

Өске-даа чүгүл үлөтүрүлгө объектилерининг тудугулары Төрзөн чуртун база өөрткенер.

Коммунистг партианың кийгырым багууар 150 муң ажыг оолдар, кыстар өрткөн чылын комсомолдун пуёваклары-биле чурттуң шалыпчы тудугларына чоруткан.

Чуртта капитал тудуга удуртулганы улам ыңай экижерде талазы-биле СЭКП ТК-ның ноябрь Президиумунун айткан хемчеглери тудуунгү темплерин дүргөдөлгөргө, оон шынар көргүзүлгөдөр экижеринге чаа аргалары комсомолдун мурнунга ажалдып турар.

ВЛКСМ ТК-ның демдегелерин болза, капитал тудуунгү күрүнө планын күсөдиринегистин анык тудугжуларының үш миллион армиязының эң үрө-түп-неглиг 1963 чылда кийригген хандыры чеди чылдың бешки чылында Ленин комсомолдун эң чүгүл асоругу болур.

Химияның, металлургияның, энергетиканың, нефтинин, газын, саазын болгаш мыш баазаырадыр үлөтүрүлгө, тууат материалдар үлөтүрүлгө, демир орук чур

ТЕЛЕГРАФ ДАМЧЫДЫП, ДЫҢНАДЫП, МЕДЭЛЕН ТУР

Даштыкы парлалганын допчулалы

Ядролук чепсектин шенделерин хорур дугайында Нью-Йоркта чугаалажышкынарга улук кичөөгөй даштыкы парлалга мурнуку кезөөр угландырып турар. Солуннарнын бижээн чүддеринде өзүзөөр чорукту колдадып турар. Чер иштиге шенеледе чызылырышкынары соксадырын контролдаар дугайында айтыргыч талазы-биле чаа боттук совет саналдарын ачыында дугуржулга эң-не кыска хуу-саада чедип алдынын туруп болур кылат чок дээринге идегелди дыка хей тайыбырлактар илергейлеп турар.

Парижтин «Праце» деп солунунун бижээни: «Ядролук чепсектин бүгү шенделерин шуут соксады дугайында дугуржулганы чарынарын болдунар аргазы бөгүнгүзү шышка калган-даа илди боттук болбой келген. Совет Эвилелинин ачыында Женева өзүлөдү хуралдын ажылын катап эгелээрин мурнууда-а дугуржулганын кол тезистерин кылып

Профэвилелдер Федерациязынын сессиязынче

ВЦСПС-тин даргазы В. В. Гришин баштаан совет профэвилелдеринин төзөлери Профэвилелдеринин Бүтүндөй Федерациязынын Күсөкчи комитетинин XXVI сессиязынын ажылына киржири-биле Прагаге ужулуп үнүкен. Төзөлөрүнүн составында ВЦСПС-тин секретары Л. Н. Соловьев болган ВЦСПС-тин делегей кидиянын эргелекчиси Б. А. Аверьянов олар бар.

Компартиянын салдарынын өскени

Париж (СЭТА). Чуртуну чогууну күш-ажылы бөлүктөрүнүн ортузунга Франциянын Коммунист партиязынын салдары хун келген туум-на өзү турар. Партиянын бүгү Федерацияларында ам бо үеде чорудуп турар ФКП-нин партияжы картоткалар солуглазынын талазы-биле кампаниянын баштайгы түдөөдери ол дугайын херечилеп турар.

Бо чылдын январь 21-де Франциянын Коммунист партиязына 10.000 ажы киж ирген дээрин «Юманите» солун дыпчаткан.

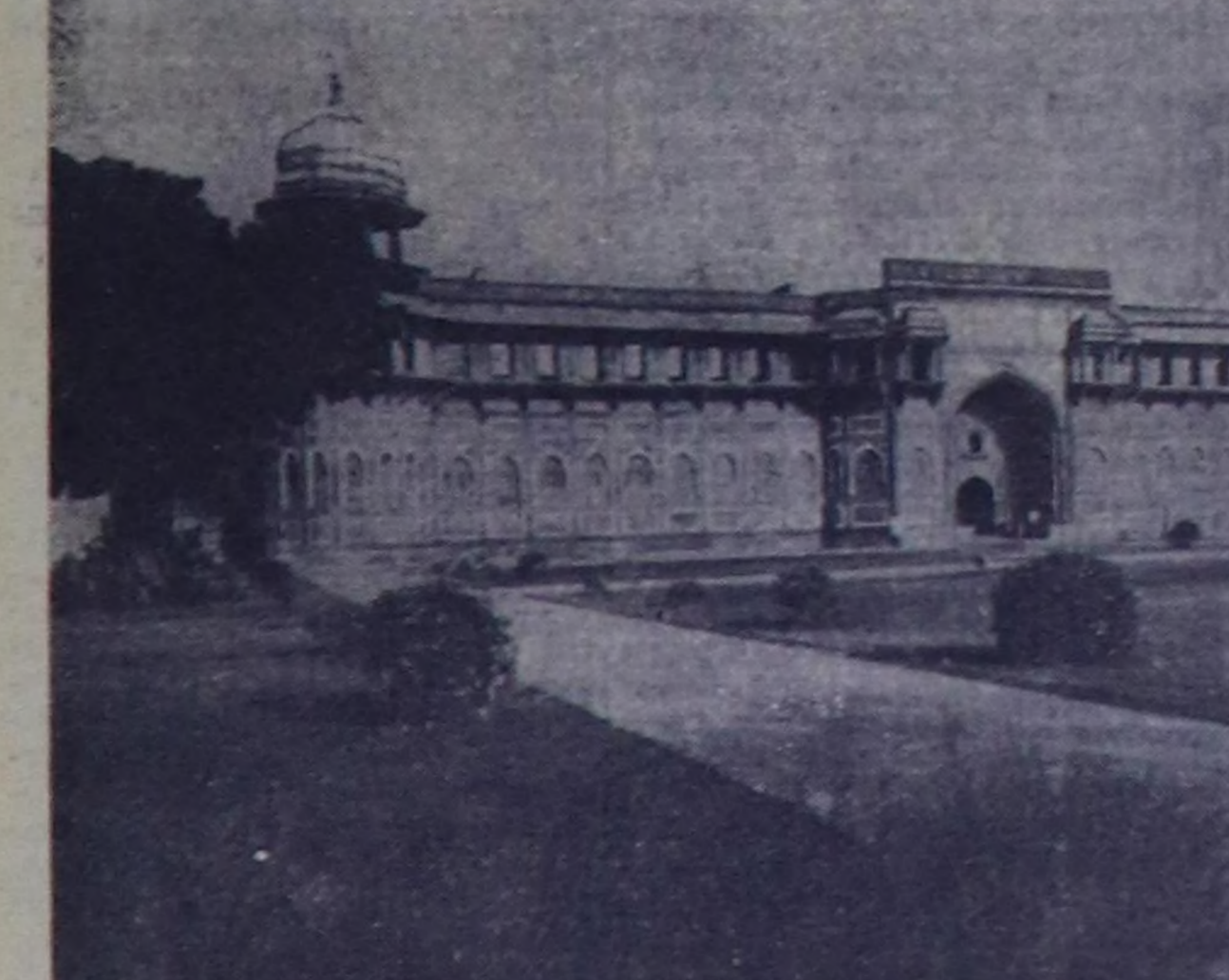
Партияжы картоткаларын солугу талазы-биле кампания херешчиликниг үргүтүлүп турар.

Хөйнуң бадылаашкыны биле

ДЕЛИ. (СЭТА). Индия биле Кыдаттын аразында кызыгар маргалдазын тайбың таарыштыр шийтпирлээрин айтырымнын талазы-биле Нерунун казааның политиказын индий парламентинин улусчу палатазы бадылаашкынын хөй нуруу-биле чүдүлдүзүп көргөн.

Кызыгар маргалдазын тайбың аргалар-биле шийтпирлээринин айтырымнын талазы-биле ий чурттарынын эрээминге чугаалажышкынары эгелээрине дуузал турар колombo конференциянын саналдарын Индиянын казаа принцип кылдыр хүдээп алган.

Январь 26-да Индия Республиканың тургустунганынын хуну. ЧУРУНТА: Аграда кызыл форт.

Январь 26-да Индия Республиканың тургустунганынын хуну. ЧУРУНТА: Аграда кызыл форт.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ: Кызыл Шетинки-Кравченко кудумчуу бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторун 24-63, редакторун оралачызынын 35-24, пропаганда кидиязынын 23-54, харысалгалы секретарынын болган харысалгалы дежурныйнын 23-35, кезе ажал агый кидиязынын 25-38, партияжы амырал болган култувоу амырал кидиястрынын 37-13, иштиг информация кидиязынын 20-60, чагаз болган совет тургузут кидиястрынын 21-27, удетпур болган транспорт кидиязынын 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорарынын 21-47, Солун келбейн барганга 32-75 телефотче долгаар.

ТС-00033. Чыгыс № 94. Культура министрствозунун типографиясы

дан таварышкан дээрин «Дейли экспресс» политиктиг хайгарачызы демделген. Бүдүргө эзелериниң кара туралында алжылыгына удур боттарынын амьдралчы эрге-ажытары дээр демисекип турар Нью-Йорк типография ажычыннарыннын бүдүн чартык ай ажы үеде үргүлдүп турар ажил соксадымышкыны-биле холбаштыр эд уаур америк солуннар мурнуку кезөөр үмөйи турар. Солуннарнын диннадыгыларын эзулар азырга Флоридада демир-орукчуларнын кытыгы үнө чаз ажил соксадымышкыны АКШ-та ажил соксады үнмөзөшкенин өзүп турар дугайын херечилеп турар.

Турциядан болган Италиядан «Юпитер» дээр америк ракеталарын сөөртүп үндүрер деп турар дугайында диннадыкта улук кичөөгөйи «Вашингтон пост энд таймс геральд» солун угландырып турар. Сут ишти-биле чорутул «Поларис» деп эл ажыктыг ракеталар-биле чөгөстөдөн америк темелер-биле «Юпитер» деп ракеталарын солугурун болду турар. Илдин болжолук, ол солун үч темелдин дүшкүрүгү чорукту чавырдырыпчы алар чыдар бажым кылдыр көргүзөрүн оралдык турар.

Газты берин кызыгарлаан дугайы, а ол шышка Англияда электр энергиян болган көмүр даштын чедипшип турарынын дугайын Лондонду солуннары бижээн. Оон-биле холбаштыр «Дейли геральд» солун болза таарыштырар политиканын чок болуп турары болган энергетиктиг үдетпурге үндүрүп берген аккадерментерин чедипшип дээр харысалгалы чазака онал турар. (СЭТА).

Харылааларнын чогулмчудар

БЕРЛИН. (СЭТА). Барым-берин эрге-чагыргалар харылааларнын чогулмчудар дугайында чугаалажышкынары ИД-ниң казаа-биле долдоран эгелээр журутуп, «соок дайын» соксады, дүшкүрүгү чорукту чавырдырып дээр демисекин соксады, бот-боттарынын билчир журутуп. Бо негедени ГСЧП-ниң барым-берин удуртулазынын бирги секретары Г. Даниелус барым-берин Шенеберг районта болган митингке чүве чугаалап турган, үндүргөн.

Тайбың кожа-хелбээ догуннаашкын—амыдыралчы чугула чүүл

ДЕЛИ. (СЭТА). Индий чазак болза маргалдаалыг айтыргылары тайбың аргалар-биле шийтпирлээр дээр туржуп турар деп, премьер-министр Неру парламентке саналдарын халгышпаан, медегелээ. Тыптып келер маргалдааларын шийтпирлээр үеде тайбың аргаларын ажылаарында бистер ботун шийтпириптис деп, ол немен каан. Бары далайың районуңа дүшкүрүгү чоруктуң чавырдыгына байыр чедирбешпаан, ол айтыртыга угаавсарылыгы чорук тиклөөн деп, Неру медегелээ.

Индий чазактын чорудуп турар даштыкы политиказын амыдыралчыныга хамаарыштыр Неру болза, шериг бөлүгүндөшкенине киреш-педиян политиказын Индия чорудуп келген болган чорудар-даа апаар дээрин озонал демделген. Каттышпазынч политиказында отылааларын атеп турар оппозициялыг реакциячы партияларнын депутаттарын ол шыгыны шүгүмчүлөөн.

Тайбың кожа-хелбээ догуннаашкын—амыдыралчы эрежок чугула чүүл-дур деп, Неру озонал демделген. Дайын болза делегейиң маргалдаалыг айтыргыларын шийтпирлээрин чөсөө эвес-тур деп ол уламчылаан.

Тайбыңнын политиказында отылаалар чорук дайынын кысыры болган киж и төрегайын көзгөрелдигин тургускан бүгү-ле чүддерин бүрүн-биле узуткан чок кылдыр ол-ды дээрин премьер-министр айткан.

Колombo болган конференциянын киржиричлери туртарынын саналына индий чазактын хамаарылгазынын дугайын чугаалаш. Неру болза ол саналдар принцип талазы-биле хүдээп алдынын деп каза катп озонал демделген. Мычалаа-да индий-кыдат кызыгарга эркен чылдын сентябрь 8-те турган шүгүмү катап тургузарынын эрежок чугулазынын дугайын ол демделген. Колombo конференциянын амылынга кирешин чурттарын чазактары реакциянын халдаашкынын Неру бургу шапкан.

Ону ажып эрттер төлөөде федералдыг үндүрүп системанын эде көөрү эрежок чугула аларган дээрин президент айттып турар. Федералдыг үндүрүлгенин боттук эвес аар үргүдөн ажычын күжүн эң долу ажылаарынын болган экономикалык жетилдиги эң бедик темпелеринин

Кылыкманган кыс бөрү

Кыс бөрү үнүгүндөн үнүп келеш, чыт ап көрүлдү. Диннаалагылап көргө, элөө-не ирак черде холбар эткен, кадарынын хыйлаганы дыйкаган. Бөрү чога иштиден аяр үнөш, ол-бо талазыне кичээгелгил көрүнген соонда хараган, сөөскөн аразы-че шимеш кылынгана.

Почтачынын алды харлыг уруу Варька ол-ла чога иштинге чекештер үзе дыртып, ховангар сүрүп чоразан. Ак-көк чалгынырык ховангарынын кызыл чорук олурганын уруу көрүп каан. Бичи уругу ону көрө дыртып кааш, бичи уйай болуп чыда, дөң чергидикеш барып ушкан. Ол туруп келерге ховангар ужуу чорой барган болган. Чоогуда хараган, сөөскөн аразында барып хонуп алган чадава кылдыр болаш, кичээгелгил дилежиниң эгелден. Ол ийнал тургаш өңгөк кара үнүгү аксын көрүп каан. Оң аксында сөөк чыткан.

—Эй, Мында чү барыл?—деп, уруг корга аарак, сымранган.

Чүү-даа харысылаан. Уруг улам чогулап алган, оң иштинге аймылыгыр бакылган. Үнүр иштинде сөгөн кырында үш бөрү оолдары чыткан.

—Зинкитер!—деп, Варька өөрүп алгыраш, каттырбашаан, чазасын чугаалаан.—Менде силер

диг тыргычык шийаткен. Бүтү пассажирлерин сөөртүгүн 17 хууун болган чүктерин 13 хууун ол кат магистральдар-биле ботландырып турар.

Мурнуу чүктен сонгу чүкте чоруткан болган индустриялыг Силезиянын Польшаның далайже үнө ажи Гдына-биле түдүштүрүп турар Польшаның чугула магистралын электржидери келер чылын эгелдер. Чыл бүрдө-ле 400 километр шүгүмнарин электржиде тыргычык шийаткен турар.

Совет чазактын чорудуп турары, тайбынын бажылаарынын болган шийаткен Индиянын казаа чүдүлдүп келер көрүп турары П. К. Неру чугаалаан. Ядролук чепсектин бүгү-ле шенделерин бүрүн-биле хоругуларын дээр Индия кезөөде туржуп келген болган туржуп-даа турар. Ичангааш Совет чазактын баштынын П. К. Хрущевтиң АКШ-тын президентиниң Дж. Кеннедиге ол айтыргынын талазы-биле чокта чаа чоруткан бижин Индияга чүдүлдүтүшүшкүн-биле утакан.

Ажы-херекчи совет бөлүктөрүнүн төлөөкчлери-биле экономикалык кады ажыдашылганын болган сажының айтыргыларынын талазы-биле болгуну чугаалажышкынарынын түндөргө чарыныганын Индиянын ДМ-инин чингине секретарын илереткен. Индий-совет харылаалар моон сонгаар-даа бижыккан болган калбарган турарын Индия

Адуланың кыйгыры

ЛОНДОН. (СЭТА). Конгоңуң премьер-министри Сирил Ауула радио дамчыштыр кылган кыйгырыгына боо-чепсекти февраль 5-те дужагар деп саналды Катанганың жандармезисине кирген. Рейтер агентчилигинин диннадыгы эзулар алдында, боо-чепсекти айткан хуу-саазында дужагар кижилерге уур дээрин чоруттары кылбас, олар эрге-дужалын хезөөр артырбашаан,

Кеннединиң бижини

ВАШИНГТОН. СЭТА-ның корреспондентий В. Вэшедхонкуң дамчыдып турары болза: Январь 24-те президент Кеннеди үндүрүп реформазынын дугайында тусай бижикти Каттышкан Штаттарынын конгрессине чоруткан. Сөөлгү чылдарда, илангыне 1962 чылда америк экономиканын көжүлдөшкени темпелеринин оожумуназы-биле болган чаа экономикалык кризисин айымлы-биле холбаштыр бо хемечтени чорударын АКШ-тын казаа шийтпирлээ. Кеннединиң чорудуун бижинде айттып турары болза, «1963 чылда америк экономиканын мурнууда тургустунганын кол айткан—ол дээрге оң ажил тийишме турар аргалары—ыр—оожум өсүлдө, капитал салышкынарынын чедипшипши, ажылаттырмайып турар бүдүрүлгө күчүлери, ажал чокталыр чоруктуң тургуштуу болур».

Ону ажып эрттер төлөөде федералдыг үндүрүп системанын эде көөрү эрежок чугула аларган дээрин президент айттып турар. Федералдыг үндүрүлгенин боттук эвес аар үргүдөн ажычын күжүн эң долу ажылаарынын болган экономикалык жетилдиги эң бедик темпелеринин

кортпаар, шиме! Бээр келиңер. Үнүңер! Бөрү оолдары оу тооваан, харын-даа бот-боттарыныче сыңын чытканнар.

—Өөлөжогу боларың! Ол каачарынар ол? Бичи ойнап көөр бис, ол-ла—дигеш, сөөктерже кылчак кылдыр көрүңеш:—Маңаа көргүчүгү-дур. Чоруулдар, Че! А-а, кулугуларны!—дээр, Варька үнүгө киреш, бөрү оолдарын элээнге чадгыстап дашкаар үндүрүп келген.

Уруг оон хениниң доураан каванган, суурже бээр орук-буле дүрөк-не бажыкан.

Кыс бөрү хөй оларынның чогуунга үр-ле чимзинип келген. Хойлар кадарчынын болган бөрү сүрүт тусай үш иттиң чогуундан мраван. Бөрү манай чадаш, арыгже киркелен.

Үнүгүрүнүң чанынга ол джидинде бичи койгун ызырып алган маңнал келген. Үнүгүрүнүң аксынга келеш тура дүшкөн. Черде Варьканың утуп каапканы иштинде ховангар сүп каан оттуг үжжик хыач чыткан. Демги бөрү оун чытпап көргөн. Кижизик чыт оун кезек-биле чидирткелгил, думчука чытталган. Бөрүңүң сирти сирбейип келеш, шимез чок барган. Каш-ла секунда болганда ол үнүгүрүнө кире талааш, чытпап көрөш, оолдарыны тыппай үнө халаан. Ол, кий миңуа херде үнүгүрүн дөсжидир чыттыгып келеш, үтөкчиянч илтип тып алган. Ол-ла дорзан итээш ийай болган.

Варька оон сондан өлүм кел чыдарын-даа угаап билбей, оруктан оожум бажып олурган.

—Сукал туру силер бе! Аагаа чедер береш сүт бээр ме!—деп чугаалап чораш-ла уруг суурга чогуулап келген.

Варьканың адазы Василий Кожин ол өйдө өңүрү-биле даалымын олурган. Олар даштыга эжик аксынга олурганнар.

—Ачай, зинкитер!—деп, Варьканың адазы Василий Кожин ол өйдө өңүрү-биле даалымын олурган. Олар даштыга эжик аксынга олурганнар.

АКШ-тын кышкы чемпионадынче

П. Тер-Ованесян, В. Булышев болган бектин ажа халыгарынын талазы-биле сурагалаан В. Брумел олар АКШ-че чоруттарына сөөлгү белектелиг Москвага дооскан. Февраль 1-де, 15-те болган 23-те Нью-Йоркта база февраль 9-та Лос-Анжелоска болгулар дөр маргалдага бистик ол чик атлеттеривас америк спортчулар-биле күжүр шежеар. Эң-не кол маргалда — АКШ-тың чемпионын февраль 23-те болур. Ва-

рий Брумел болза 1961 чылдын кышкыда АКШ-тын чемпиону атты чаалап алган.

—Мен, ам шымырак спортчу белектелиг эртим. Баш удуу төгелөөс мен, ичналда-да зал иштиге чериң бектин ажа халыгарынын талазы-биле делегей көргүзүгүн эң «бедий» алаарын кызыдып көөр мен!—деп, Валерий Брумел чугаалап турар.

найсымалында шийлтинген. Эр улустуң командаларын эш Болларга, а херэженеринин — эш Бажин баштап чорур.

Бүгүн республикага буруттарың, хар чагбас, хаттын күжү кошпак хун болур. Агарың температурзы: республикага 26—31. Кызылга 29—31 градус соок болур.

—Кыс бөрү маңнал олур! Чаңгыс-ла секунда иштинде почтачынын хермининг ишти ары өң дег шимээрпег үнө. Бир-ле киж и демир айыыр сегирип алган, өскөзи демир хүрөк, үш-кузу узун ишт сөгирип алгалаан. Суурунуң кол кудумчуу-биле кылчакманган кыс бөрү шураамшаан чүдүрүп олурган

—Халгазы хаалтыңар!—деп, керим иштинде бир-ле киж и алгырган.

Холунда айыыр туткан киж и керим хаалгазына маңнал чегем, оу дугай каапкан. Бичал-ла-да ол-ла карак чивеш аразында бир-ле аар чүве оон эжтинге күштүг деген. Ол болза демги бөрү болган. Оң херимге дегбейн ажа халааны ол бооп тур. Адыр-адыр иштатпур туткулаан киж и көрүп кааш, ол дедир керим хаалгазын ажа шураар деп оралдашкан, херимден шала туттуган, дедир черге кээп дүшкөн үш-буле иштешти шаарытыр чыдырышпаан. Деген бөлүктүнө сынды береш. Ол аразында Варьканың адазы бажынылап боо тутуп алган үнө халым келген.

Варька ол өйдө херим иштинде чүү-даа болуп турарын эскер аажок, бажынынын иштинде «эниктер»-биле ойнаап олурган. Хенертен боо даажы үнө, оон соонда база катап. Варька сонгага маңнал келген.

Херим хаалгазынын чанында көк иш аразында улус шаарындажыр болган. «Бөрү оолдары» деп сөс амычкан. Варька демги араан оолдарыне көрүп каапкан, ханы боаны берген.

—Ачай, бо дээрге бөрү оолдары болган ол бе?—деп, кажан адазы даштыгарын бооун тутуп алган кирип олурда, ол коргуп айтырган.

—Чок, кайынам—бичи эниктер-дир ийи. Чүгө озгай эниктер—Варьканың аан.

Ол хаттары каан. Оон ол амдаа шыгылашпаан холаларын дүрүлген уштуп алган, бооун эжик кастыгына чөпө кааш, Варька чогуулап келген. Уруун кужактап алган чазактын сымранган:

—А ам арыг иштинге моон сонгаар чазакка кирбес сен аа?—И. ПОНОМАРОВ. «Сельская жизнь» солундан.

СПОРТ АКШ-тын кышкы чемпионадынче

РЕДАКТОР Д. Б. БАЙЫП-ООЛ. КИНОТЕАТРАЛГА Январь 29-га «НАЙРАЛ»: «Артемуң ушуралдары» 10, «Эрги чурткычы» 11.30, «Молодо-зелено» 1.40, 3.30, 5.20, 7.10, 10 шактарда. «КАА-УМ»: «Александр Пархоменко» 3.15, «Роман болган Франческо» 11.15, 1.15, «Норгушкунун демдентери» 5.15, 7.15, 9.15 шактарда. «ЕНИСЕР»: «Сөөлгү дойм» 2.30, «Мистер Питкин дайыннык тылында» 4.30, 6.30, 8.30 шактарда. «ВОСТОК»: «Дугуйлар мырында шивээ» (делген экранинг) 3.15, «Шериг хожуму» 5.15, 9.15, «Мызыл болган кара» (1-ги серия) 7.15 шактарда.

СПОРТ АКШ-тын кышкы чемпионадынче

РЕДАКТОР Д. Б. БАЙЫП-ООЛ.

КИНОТЕАТРАЛГА

Январь 29-га

«НАЙРАЛ»: «Артемуң ушуралдары» 10, «Эрги чурткычы» 11.30, «Молодо-зелено» 1.40, 3.30, 5.20, 7.10, 10 шактарда.

«КАА-УМ»: «Александр Пархоменко» 3.15, «Роман болган Франческо» 11.15, 1.15, «Норгушкунун демдентери» 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕР»: «Сөөлгү дойм» 2.30, «Мистер Питкин дайыннык тылында» 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Дугуйлар мырында шивээ» (делген экранинг) 3.15, «Шериг хожуму» 5.15, 9.15, «Мызыл болган кара» (1-ги серия) 7.15 шактарда.